

สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.)

สำนักงานอัยการสูงสุด

สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีกระทรวงหรือทบวงใดอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี มีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชาราชการฝ่ายอัยการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด

ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 และพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้สำนักงานอัยการสูงสุดมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาทั้งปวงดำเนินคดีแพ่งและให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่รัฐบาล และหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดรวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนและความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน เป็นต้น

สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) เป็นส่วนราชการในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนและความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนมีอธิบดีอัยการฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมายเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในกรุงเทพมหานคร (ส่วนกลาง)

มีหน่วยงานที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบที่เป็นสำนักงานอัยการพิเศษฝ่าย 5 ฝ่าย

1. สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายแผนช่วยเหลือทางกฎหมาย
2. สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิ
3. สำนักงานการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย 1 (รัชดาภิเษก)
4. สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย 2 (หลักเมือง)
5. สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย 3 (ธนบุรี)

นอกจากนี้ยังมีสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนประจำศาลจังหวัดมีนบุรี ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย 1 (รัชดาภิเษก) อีกด้วย

สำหรับในต่างจังหวัด (ส่วนภูมิภาค) มีสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัดทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักรเรียกชื่อย่อ ๆ ว่า **“สคช.จังหวัด”** โดย สคช.จังหวัดเป็นส่วนราชการหนึ่งของสำนักงานอัยการจังหวัด

หลักเกณฑ์และวิธีการที่ประชาชนจะขอรับความช่วยเหลือ

การขอรับความช่วยเหลือ

1. บุคคลที่มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือ ได้แก่บุคคลที่ถูกโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ของตนตามกฎหมายแพ่ง หรือผู้ที่จะต้องใช้สิทธิทางศาล เพื่อขอความรับรอง ค้ำประกัน บังคับตามสิทธิของตนที่มีอยู่ หรือจะกระทำการ หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อเมืองผู้นั้นได้ขออนุญาต หรือให้ศาลแสดงหรือรับรองสิทธิของตนเสียก่อน เช่น ขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก ขอให้ศาลตั้งผู้ปกครองผู้เยาว์ เป็นต้น

2. คดีที่อัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ได้แก่คดีซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ เช่น

2.1 ร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก

2.2 ร้องขอให้ศาลให้มีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรม การเลิกรับบุตรบุญธรรม

2.3 ร้องขอให้ศาลตั้งผู้ปกครองผู้เยาว์ และร้องขอให้ศาลถอนผู้ปกครอง

2.4 ร้องขอให้ศาลสั่งถอนอำนาจปกครอง

2.5 ร้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ และการร้องขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งที่สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

2.6 ร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลซึ่งมีจิตฟั่นเฟือน หรือกายพิการและไม่สามารถประกอบกิจการงานของตนเองเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และการร้องขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งที่สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ

2.7 ร้องขอให้ศาลสั่งให้ทำพลาทตามที่จำเป็น เพื่อจัดการทรัพย์สินของบุคคลที่ไปจากภูมิลำเนาถิ่นที่อยู่

2.8 ร้องขอให้ศาลสั่งให้ผู้ที่ไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ เป็นคนسابสุญ

2.9 ร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะ

2.10 เป็นโจทก์ฟ้องคดีที่กฎหมายห้ามมิให้ราษฎรฟ้อง เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1562 ห้ามมิให้ฟ้องผู้บุพการีของตนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา แต่เมื่อผู้นั้นหรือญาติสนิทร้องขอ อัยการจะยกขึ้นว่ากล่าวก็ได้

3. สถานที่ขอรับความช่วยเหลือ ผู้ร้องขอ ผู้ร้องขอความช่วยเหลือจะขอรับความช่วยเหลือได้ที่สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) มีหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือตั้งอยู่หลายแห่งดังนี้

ส่วนกลาง

1.สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิและสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย1 (รัชดาภิเษก) ตั้งอยู่ที่ถนนรัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ กรณีผู้ร้องขอความช่วยเหลือมีภูมิลำเนาหรือมีข้อพิพาทเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ 1.เขตพระนคร 2.เขตดุสิต 3.เขตบางซื่อ 4.เขตดอนเมือง 5.เขตหลักสี่ 6.เขตบางกะปิ 7.เขตบึงกุ่ม 8.เขตจตุจักร 9.เขตพญาไท 10.เขตราชเทวี 11.เขตห้วยขวาง 12.เขตดินแดง 13.เขตบางเขน (เฉพาะแขวงอนุสาวรีย์) 14.เขตวังทองหลาง 15.เขตลาดพร้าว(เฉพาะแขวงลาดพร้าว) 16.เขตสายไหม(เฉพาะแขวงลาดคลองถนน)

2.สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย2 ตั้งอยู่ที่ถนนหน้าหีบเผยแขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร กรณีผู้ร้องขอความช่วยเหลือมีภูมิลำเนาหรือมีข้อพิพาทเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ 1.เขตบางรัก 2.เขตปทุมวัน 3.เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย 4.เขตพระโขนง 5.เขตบางนา 6.เขตยานนาวา 7.เขตสัมพันธวงศ์ 8.เขตคลองเตย 9.เขตวัฒนา 10.เขตประเวศ 11.เขตสวนหลวง 12.เขตสาทร 13.เขตบางคอแหลม และคดีคุ้มครองสิทธิของประชาชนตามอำนาจหน้าที่ของอัยการที่อยู่ในเขตอำนาจ พิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

3. สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย 3 (ธนบุรี) ตั้งอยู่ที่ถนนเอกชัยแขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร กรณีผู้ร้องขอความช่วยเหลือมี ภูมิลำเนาหรือมีข้อพิพาทเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ 1.เขตคลองสาน 2.เขตตลิ่งชัน 3.เขตทวีวัฒนา 4.เขตธนบุรี 5.เขตบางกอกน้อย 6.เขตบางพลัด 7.เขตบางกอกใหญ่ 8.เขตบางขุนเทียน 9.เขตบางบอน 10.เขตจอมทอง 11.เขตภาษีเจริญ 12.เขตบางแค 13.เขตราชบุรีบูรณะ 14.เขตทุ่งครุ 15.เขตหนองแขม

4. สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนประจำศาลจังหวัดมีนบุรี ตั้งอยู่ที่ถนนสีหบุรานุกิจ แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร กรณีผู้ร้องขอความช่วยเหลือมีภูมิลำเนาหรือมีข้อพิพาทเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ 1.เขตมีนบุรี 2.เขตคลองสามวา 3.เขตหนองจอก 4.เขตลาดกระบัง 5.เขตบางเขน(เฉพาะแขวงท่าแร้ง) 6.เขตสายไหม(เฉพาะแขวงสายไหม,แขวงออเงิน) 7.เขตสะพานสูง 8.เขตคันนายาว 9.เขตลาดพร้าว(เฉพาะแขวงจรเข้บัว)

ส่วนภูมิภาค

1. สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัด ทุกจังหวัด(สำนักงานอัยการจังหวัดทุกจังหวัด) โดยสำนักงานดังกล่าวรับผิดชอบคดีที่อยู่ในเขต ท้องที่ทุกอำเภอของจังหวัดนั้น ๆ เว้นแต่อำเภอที่อยู่ในอำนาจของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัดสาขา(สำนักงานอัยการประจำศาลจังหวัด)
2. สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัดสาขา (สำนักงานอัยการประจำศาลจังหวัด) โดยสำนักงานดังกล่าวรับผิดชอบคดีที่อยู่ในเขต ท้องที่ของอำเภอที่อยู่ในเขตอำนาจของสำนักงานนั้น ๆ

ส่วนตำบล

- สำนักงานเทศบาลตำบลมวกเหล็ก ฯลฯ

4. ขั้นตอนการดำเนินการขอรับความช่วยเหลือ

การขอรับความช่วยเหลือแยกออกได้เป็น 3 กรณี ดังนี้

4.1 การขอรับความช่วยเหลือจากสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย 1-3

ผู้ร้องขอความช่วยเหลือมาแจ้งความประสงค์ต่อเจ้าหน้าที่กองช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ว่ามาขอรับความช่วยเหลือเกี่ยวกับเรื่องอะไร เจ้าหน้าที่จะนำผู้ร้องขอความช่วยเหลือไปพบกับทนายอาสาหรือนิติกร เพื่อเขียนคำร้องและรวบรวมหลักฐานเอกสารตลอดจนสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องและผู้ร้องขอความช่วยเหลือขอรับความช่วยเหลือแล้วมีความเห็นว่า เรื่องที่ผู้ร้องขอความช่วยเหลือมาร้องขอนั้น เป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนดำเนินการ ก็จะรับพิจารณาให้ความช่วยเหลือไปตามระเบียบ แต่ถ้า เป็นเรื่องที่สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ ก็จะส่งคำร้องนั้นมายังสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิ พิจารณาดำเนินการต่อไป

เมื่ออัยการสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิ พิจารณาคำร้องขอรับความช่วยเหลือของผู้ร้องขอความช่วยเหลือแล้ว เห็นว่าควรให้ความช่วยเหลือก็จะยื่นคำร้องต่อศาล การยื่นคำร้องนั้น ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลและค่าประกาศหนังสือพิมพ์ เช่น เรื่องขอเป็นผู้จัดการมรดกจะต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล(ค่าขึ้นศาล) 200 บาท ค่าประกาศหนังสือพิมพ์ 500 บาท ค่าอ้างและถ่ายเอกสาร 100 บาท รวม 800 บาท ซึ่งเงินจำนวนนี้ผู้ร้องขอความช่วยเหลือจะต้องเป็นผู้เสียและเมื่อศาลรับคำร้องแล้ว ผู้ร้องขอความช่วยเหลือมีหน้าที่จะต้องไปเป็นพยาน ทั้งนำพยานอื่นและต้นฉบับเอกสารที่เกี่ยวข้องไปศาลในวันนัดไต่สวนคำร้องด้วย

เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งแล้ว อัยการจะแจ้งให้ผู้ร้องขอความช่วยเหลือมารับสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ซึ่งมีคำรับรองถูกต้องเพื่อนำไปดำเนินการตามความประสงค์ของผู้ร้องขอความช่วยเหลือต่อไป

4.2 การขอรับความช่วยเหลือจากสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิ

การขอรับความช่วยเหลือในกรณีนี้ เป็นการร้องขอโดยตรงจากสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิ เกี่ยวกับคดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการตามที่กฎหมายระบุให้อำนาจไว้โดยไม่ผ่านขั้นตอนจากทนายความอาสาโดยผู้ร้องขอความช่วยเหลือยื่นคำร้องโดยตรงต่ออัยการหรือนิติกร สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิ ส่วนกรณีขั้นตอนอื่น ๆ ก็เหมือนกับขั้นตอนของข้อ 4.1

4.3 การขอรับความช่วยเหลือจากสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัด(สคช.จังหวัด)
หรือสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัดสาขา (สคช.จังหวัดสาขา)

ผู้ร้องขอความช่วยเหลือต้องแจ้งความประสงค์ต่ออัยการหรือนิติกรสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัด (สคช.จังหวัด) หรือสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัดสาขา(สคช.จังหวัดสาขา) ส่วนขั้นตอนอื่น ๆ ก็เหมือนกับขั้นตอนของ ข้อ 4.1

5. ข้อปฏิบัติในการติดต่อขอรับความช่วยเหลือ

- 5.1 ผู้ร้องขอความช่วยเหลือต้องติดต่อยื่นคำร้องขอด้วยตนเอง ห้ามมิให้ร้องแทนกัน เว้นแต่กรณีจำเป็น หรือเป็นการเร่งด่วน
- 5.2 แจ้งความประสงค์ หรือเรื่องที่ขอรับความช่วยเหลือต่อผู้รับคำร้อง
- 5.3 นิติกรหรือทนายความอาสาจะเป็นผู้เขียนคำร้องให้ โดยผู้ร้องขอต้องแจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงตามความเป็นจริง
- 5.4 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิ,สคช.จังหวัด และสคช.จังหวัดสาขา จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามระเบียบและที่กฎหมายกำหนดไว้

6. เอกสารที่จำเป็นในการติดต่อ

- 6.1 บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรข้าราชการ
- 6.2 สำเนาทะเบียนบ้าน
- 6.3 เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเรื่องที่ขอความช่วยเหลือ เช่นขอเป็นผู้จัดการมรดก ต้องมีใบมรณบัตรของเจ้ามรดก หลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินของเจ้ามรดก เช่น โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ ทะเบียนรถยนต์ สมุดฝากเงินในธนาคาร ทะเบียนสมรสของเจ้ามรดก(ถ้ามี) เป็นต้น

7. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

ค่าฤชาธรรมเนียมตามกฎหมาย และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการดำเนินคดี เช่นค่าถ่ายเอกสาร เป็นต้น ผู้ร้องขอความช่วยเหลือต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายเองส่วนค่าทนายความผู้ร้องขอความช่วยเหลือไม่ต้องเสีย

*****